

Pris 20 kr

Höllviken för femtio år sedan

Känner du igen dig? Jo, trots att det är en bild från 1960 kan vi väl känna igen oss.

Femtio år är en lång tid, särskilt i Höllviken som sedan dess har utvecklats från en sommaridyll, över sovstad, till ett självständigt samhälle i ständig förändring.

Calluna arbetar på en bok om Höllvikens utveckling ända sedan 1927 – det var då Ljungens Villaägareförening startade. Höllviken hade just fått en egen station 1925, sedan 1910 hade man fått nöja sig med bara en hållplats. Stationen var visserligen inte öppen på vintern, då var det Fotevik som gällde.

Det var Fotevik i Stora Hammars kommun som 1903-04 fick kyrka, station,

post, telegraf och affär. Men en viktig sak saknades: billiga tomter! Därför hamnade de sommarboende i Höllviken i Rengs kommun och denna kommun hann inte planera för samhällets explosionsartade utveckling. Det blev lite Vilda Västern över det hela och Villaägareföreningen trädde in och tog initiativ till allt från brandkår och soptömning till att sätta upp vägskyltar och starta simskola.

Detta tänkte vi berätta om och till det behöver vi din hjälp. Oberoende av när du flyttade hit har du en berättelse att ge oss om hur här såg ut, vem du vände dig till med kommunala problem som bygghand-

försättning på sidan 4

En dansk kapare med rötter i

Hänt sedan sist

Årsmöte

Det blev ett mycket välbesökt årsmöte med ca. 130 medlemmar närvarande, vilket är rekord.

Styrelsen valdes om men fick också en ny medlem. Christer Holgersson avböje omval p.g.a att han inte hiner med.

Ny i styrelsen blev Thomas Törnqvist som är mannen bakom bl.a. Vellinge-Kalendern, den tjocka och färgglada katalog över allt som händer och sker som du fått i brevlådan i maj i många år. Thomas driver reklamfirman LayoutXpress som håller till i Rengs gamla kommunalhus vid Läkarkyrkan i Höllviken.

Årsmötet beslöt också att höja medlemsavgiften till 130 per år. Den har ju stått på samma nivå under några år och det var dags för en höjning.

Kulturpenningen

Callunas Kulturpenning för 2009 delades mellan Bibliotekets Vänner i Höllviken och Skanör. Vännerna fick dela på 12 000 kr.

Under början av 1800-talet stod Danmark på Frankrikes sida i Napoleons krig mot bland annat England, Preussen, Ryssland och Sverige. Den danska flottan var besegrad av engelsmännen och den danska regeringen utfärdade då kaparbrev, som gav rätt till innehavaren att beslagta fientliga handelsfartyg och sälja dess last. För många danska skeppare var detta en mycket lukrativ verksamhet.

En av dessa ryktbara danska kapare var Ole Hansen Wass från Dragör, men med rötter i Skanör och Falsterbo. Hans far, Hans Jensen (Jönsson) Wass

Hans Jönsson Wass föddes i Skanör den 24 september år 1734 och var son till Jöns Hansson Wass, borgare i Skanör och född där år 1699. Denne gifte sig år 1724 i Falsterbo med Pernilla Andersdotter från Falsterbo och de fick fyra barn. Deras anfäder framgår av denna antavlan på nästa sida.

Sjöstaden Dragör

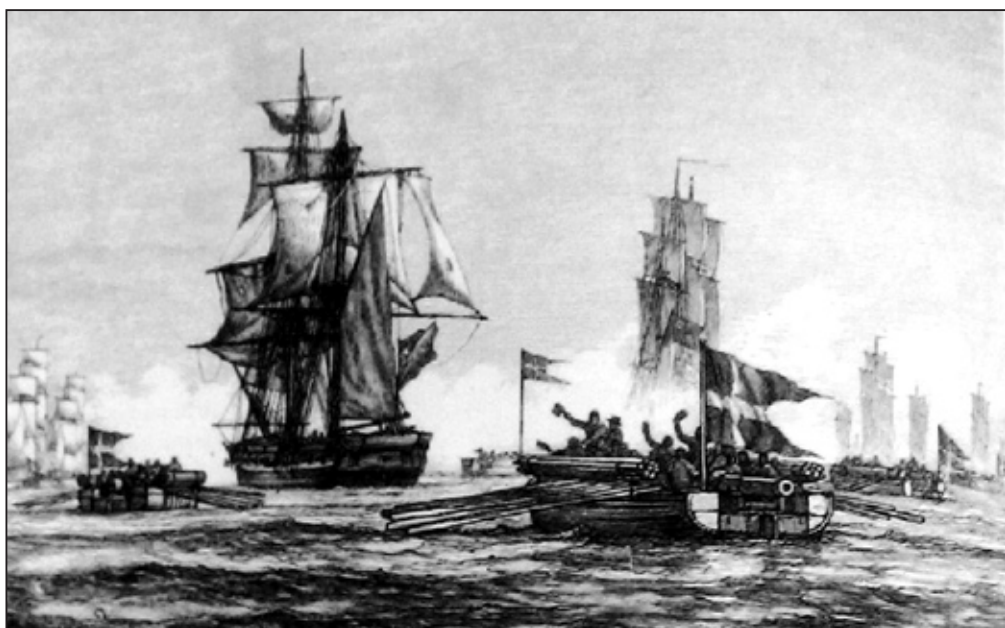
Dragör var under 1700-talet ett expanderande samhälle, som drog till sig folk från såväl Danmark som Skåne. Den huvudsakliga sysselsättningen i Dragör var sjöfart och omkring 75% av Dragörs manliga befolkning var engagerad i den. Det var på 1700-talet, som Dragör fick det utseende och stadsbild det har ännu i våra dagar.

Dragör och Skanör hade sedan lång

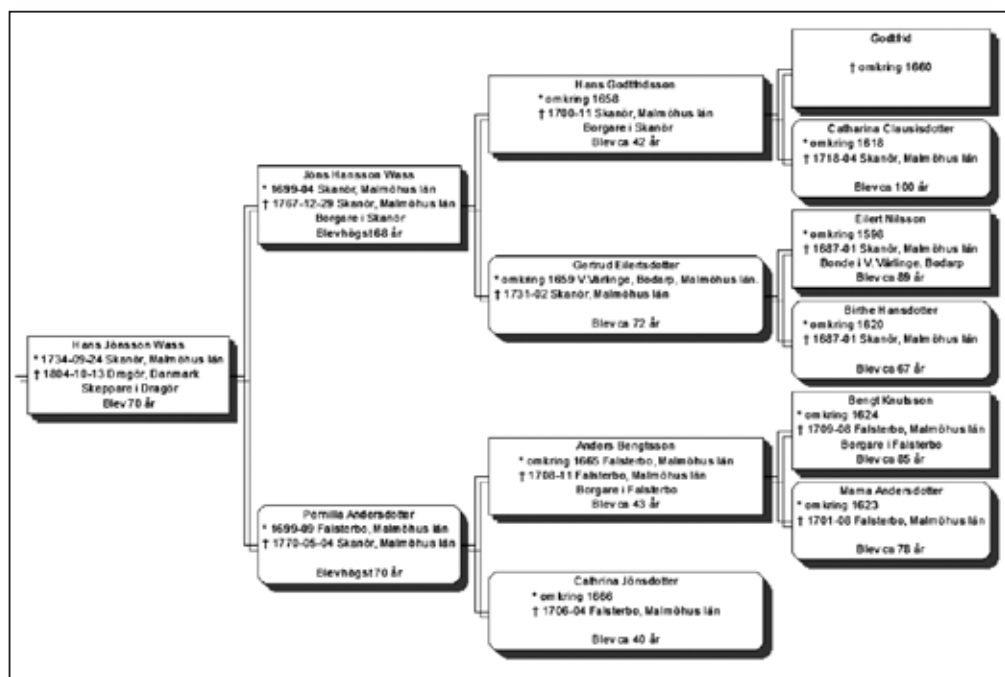
tid omfattande förbindelser. För invånarna i de båda städerna gav sjöfarten en väsentlig del av inkomsterna. Hans Jönsson Wass var inte den enda skåning, som emigrerade till Dragör, utan där återfinns man också andra svenska namn som Borg, Krabbe, Palm och Strömberg. Omkring år 1800 hade Dragör cirka 1.600 invånare i de totalt 346 husen. Dragörs handelsflotta bestod av mer än 80 segelskepp och Dragör var, efter Köpenhamn, Danmarks största sjöfartsstad.

Hans Jönsson Wass emigrerade till Danmark och blev skeppare i Dragör. Han gifte sig den 13 juli 1760 med Kirsten Mogens Olufsen Mallin från Dragör. De bodde i ett hus med nuvarande adress Sögade 4-6/Strandstræde 41, alldeles intill Dragörs hamn. De fick sammanlagt sju barn, men endast två överlevde till vuxen ålder. Det var sönerna Anders (1765 - 1839) och Ole (1768 - 1829), som båda blev sjömän och skeppare.

År 1800 ägde Hans Jensen Wass tillsammans med sönerna Ole och Anders ett segelfartyg, en jakt, med det passande namnet »To Brødre«. En jakt var ett fartyg med oftast en mast och omkring 15 meter långt. »To Brødre« hade fem mans besättning och användes i första hand för inrikes sjöresor mellan de danska öarna och Jylland.

Skanör och Falsterbo

Sjöfartssäsongen började i maj månad och avslutades i december. Ole Hansen Wass var skeppare på jakten »To Brödre« och under året 1800 gjorde den åtta resor, bland annat till Oslo, Vejle, Horsens och Århus. Det var Köpenhamn som var utgångspunkt och slutmål för alla resorna och det var i huvudsak bränne, men också jordbruksprodukter, som man fraktade.

År 1795 blev Ole Hansen Wass byförstander i Dragör. Det motsvarar ungefär dagens borgmästare. Hans kusin Petronella Wass var vid samma tid gift med borgmästaren i Skanör, Olof Olsson. Vilken kontakt det kunde finnas mellan kusinerna, som senare skulle finna sig på var sin sida i krig mellan Sverige och Danmark, har inte framkommit.

Napoleonkrigen

Artonhundratalets början präglades av kejsar Napoleons och Frankrikes strävanden att få ett herravälde över Europa. I juli 1807 ingick Frankrike och Ryssland förbund mot England. I Danmark såg man det som nödvändigt att gå med på Frankrikes sida mot England.

År 1806 stod Dragör på toppen av sin utveckling som sjöfartsstad. Året därpå drogs Danmark in i Napoleons krig mot, till att börja med, England och senare även mot Sverige, Preussen och Ryss-

land. Fred slöts inte förrän sju år efter krigsutbrottet och Dragör skulle aldrig därefter uppnå sin forna position som Danmarks sjöfartsstad nummer två.

Kaparbrev

Genom krigen minskade sjöfarten både internationellt och i de danska farvatten. Den danska handelsflottan hade tidigare funnits över hela världen men hindrades nu genom kriget att komma utanför de danska farvatten. Tusentals sjöfolk blev arbetslösa och tanken uppstod att återuppta kaperiet. I september 1807 utgav den danska regeringen en lag om kaperi. Det utfärdades kaparbrev, som gav skeppare tillåtelse att utrusta sitt skepp med kanoner »i den Hensigt, dermed at opbringe, og, naar fornødent gjøres, ødelægge Skibe og Farøtier tilhørende den Storbritanniske Krone eller dens Undersaatter, samt ligeledes at indbringe til nærmere Undersøgelse de Skibe, som ere mistænkte for at tilhøre denne fiendtlige Magt, eller med samme at staa i Forbindelse«.

I Dragör var det sex skeppare med egna båtar som fick kaparbrev. Först ut var Ole Hansen Wass, som i december 1807 fick kaparbrev för sig och sin båt Laxen. Kaparbåtarna var stora roddbåtar med 10-15 mans besättning och var bestyckad med en liten kanon. Manskabet

Motiveringen lyder för båda föreningarna:

»Under många år har föreningen arbetat för att skapa förutsättningar för en bra biblioteksmiljö och ge besökarna möjlighet att lära känna nya författare och få kunskap om boken och dess möjligheter att vidga de personliga vyerna i en stressfylld värld.«

För Vännerna i Skanör finns dessutom ett tillägg:

»Föreningen också spelat en aktiv roll i olika kristider där bibliotekens vara eller inte vara diskuterats inom kommunen.«

Tommy Juth

Efter årsmötet blev det en matbit och sedan underhållning av Tommy Juth som under rubriken »På mitt sätt sett« underhöll med »musik, sång, tankar och funderingar om allt och ingenting«.

Betala årsavgiften

Du som får ett inbetalningskort med detta nummer har ännu inte betalt årsavgiften till Calluna. Den är ju bara 100 kronor för 2009.

var vidare utrustat med yxor, huggare och pistoler. Dessa kaparbåtar blev ett stort hot mot i första hand de engelska handelsfartygen. De var speciellt effektiva vid stiltje, då handelsfartygen låg stilla medan kaparbåtarna kunde närma sig och borda dem. Handelsfartygen fördes därefter in till dansk hamn, varefter allt gods såldes på auktion och förtjänsten fördelades mellan skepparen och hans besättning.

Dragör blommade upp under kaparperioden och en kaparflottilj förlades dit. Kaperiverksamheten var väl organiserad och anfällen samordnade. Vid ett tillfälle, den 9 juni 1808, anföll 28 kaparbåtar en engelsk konvoj på 73 fartyg. Mellan Saltholm och den svenska kusten uppbringades ett engelskt örlogsfartyg och 11 handelsfartygen. Sju av handelsfartygen och 85 fångar blev förda till Dragör medan de resterande fyra gick på grund och blev uppbrända.

Fredden 1814

Danmark ingick år 1814 fred och fick bland annat avstå Norge, som gick i union med Sverige. För Dragör som sjöfartsstad var storhetsperioden för alltid förbi. Före kriget hade Dragör haft som mest 88 segelfartyg, men efter 1814 sjönk antalet till mindre än hälften.

Hans Jensen Wass avled den 13 oktober år 1804 i en ålder av 70 år. Hans hustru Kirsten överlevde honom med sju år.

Sonen Ole Hansen Wass blev skeppare och kapare. Han blev 60 år innan han avled den 30 mars 1829. Han var gift tre gånger och fick nio barn. Alla barnen levde kvar i Dragör och till exempel dottern Ehm (Emma) gifte sig med en skeppsredare och blev efter dennes död själv en framtående redare i Dragör. Dottern Marchen bodde kvar i föräldrarnas hus på Søgade och blev barnmorska i Dragör.

Sonen Anders Hansen Wass blev skeppare och gifte sig med Anna

Albert Ribersdatter. Anders avled i en ålder av nästan 74 år den 23 juni år 1839. Hans änka Anna levde kvar i deras hus på Strandstræde 19. En som besökte huset fann när hon gick in i huset ett överflöd och mångfaldig av tallriksrader, möbler, sängplatser och byråer. »*Porcelainet i Rækkerne omkring i Stuerne var fint, vistnok ægte chinesisk eller japanesisk, og de mange Messinzirater var ganske vist heller ikke indenlandisk Frembringelse. Under det ene Loft hang et stort och kostbart Kompas. som havde ledsaget den afdøde Mand paa hans Rejser. Under det andet Loft en fuldstændig Tremaster, fuldrigget och malet, som var en Model af et kjært Skib. Krus, Bægere, Kopper og Stager fyldte Dragkistens Overdel, og paa Væggene hang mindre venetianske Spejle i forgylde Metalrammer*«. Även om sjöfartens glansdagar var förbi för Dragör, så hade den gett Skanörsonen Hans Jensen Wass efterkommande ett visst välstånd.

Fotnot 1

Om du vill läsa mer om det som beskrivs i artikeln, så läs Kay Larsen: Danmarks Kapervæsen 1807-14 och Martin Hans Borg: Dragørs Søfart 1800-1910

Fotnot 2

Än idag lever minnet av kaparkaptenen kvar i Dragör i form av en sjöscoutkår, som bär namnet Ole Wass.

Gert Olof Hjortswang

På Dragør museum kan du lära mer om stadens dramatiska historia. Foto: Henrik Sendelbach.

lingar, och dasstömning, läkarhjälp och mediciner mm.

För att återgå till bilden, ser vi kemikaliehandeln till höger och Solidar, numera Coop, till vänster. Det är utan tvekan torgdag, kanske är det lördag. Saluhallen låg vid Polisvägen som går ner till vänster bakom Solidar. Bilden togs av fotograf Cederholm från Trelleborg för att illustrera rubriken »Farliga väggors« för *Skånska Dagbladet* 1960.

Vid sidan av kemikalieaffären ligger en lite träbod som innehöll en hemslöjds- och konsthantverkarbutik under 50- och 60-talen.

Vi ser en mängd bilar av vilka det går att läsa numret på några: M 77181, MA 18409 är en Saab, MA 18120 är en VW och M 67247 är en Hansa från 1952, ägd av Faktor Lars-Olle Blomdell på Köpenhamnsvägen 49C i Malmö men sommarboende på Badvägen 15 i Höllviken enligt »*Bilkalendern 1955*«. Känner du igen dig eller någon granne så berätta för oss!

chk

Hjälp!

Vi behöver alltså material som på olika sätt speglar den fantastiska utveckling som skett. Har Du bilder, urklipp mm som tillsammans med annat insamlat material kan ges oss en stomme till denna bok. Tveka inte, inget material är oviktigt eller för litet, låt oss avgöra om ditt bidrag kan vara en viktig bit i det stora pussel som vi tänker lägga.

Bilder, vykort etc. återsändes efter skanning av materialet. Ange namn och adress, telefon eller e-postadress, så att vi kan kontakta dig för eventuellt ytterligare upplysningar.

Material kan skickas till Calluna Västra Mölledalsvägen 18, 236 34 Höllviken, tel. 040-45 11 48 eller till calluna @tele2.se

Visste Du att ...

... vid en allmän rådstuga i Skanör i november 1909 beslöt man att införa gatubelysning de båda städerna. Belysningen omfattade åtta autoluxlampor i Skanör och sex i Falsterbo. Vid samma rådstuga förelåg också ett förslag om att låta införa en besökareavgift för lustresande föreningar till städerna. Denna »kuravgift« – troligen influerad av den som än idag finns i bl.a Tyskland – rönthe mothugg och mötets beslut blev att inte införa någon avgift.

... i Falsterbo hade man på sommaren 1913 tre stycken stora havsköldspaddor som höll till i sanden nere på stranden. De väldiga pansardjuren trivdes alldeles utmärkt och de tilldrog sig stort intresse från såväl badgäster som Falsterboiter. Sköldpaddorna förvarades i en grant utsmyckad nätbur pyntad med blommor och grönt vilket gav miljön sken av ett tropiskt landskap. Buren var placerad vid badbryggans landfäste, där även en cistern med pumpaggregat fanns. Sköldpaddorna var direktimporterade från Indien och egentligen avsedda för köket på Falsterbohus. De hamnade också efterhand i kockarnas grytor. Det ståtliga pansaret förvarades där efter som en kuriositet på »Huset«. Huvudena donerades till zoologiska institutionen i Lund.

... det är nästan omöjligt att få fram säkra folkmängdsuppgifter om våra städer i gamla tider. De

kyrkoböcker som finns bevarade är från år 1688 och framåt. Så för tiden innan dess får man i regel bygga på antaganden. Dessa kan baseras på antingen antalet fastigheter i den berörda staden eller på andra omständigheter. De så kallade krigskontributionerna (utskrivningarna) och andra förpliktelser som kronan ålade städerna, ger en god mätare i varje fall på proportionerna mellan de olika städerna. Från t.ex år 1570 har man funnit ett dekret vari alla danska städerna av myndigheterna ålades att till armén avleverera skodon. För Malmös vidkommande gällde detta 300 par, för Lund 200 par, för Trelleborg 100 par samt för Skanör med Falsterbo, Wä, Ystad och Simrishamn 50 par vardera. Antalet invånare stod med all säkerhet i paritet till detta och hantverkare som skinnare och skomakare måste det ha funnits en hel del av på alla orterna.

... när man omkring åren 1913 och 1914 planerade att bygga en hamn i Kämpinge för ångfärjetrafik på Warnemunde, så ville också Skanörborna ha ett ord med i laget, vilket man inte kunde missunna dem. På allmänna rådstugan i staden väckte överlotsen Olof Eksten en motion om att staden måtte till konungen ingå med en anhållan om en utredning huruvida inte Skanörs hamn vore den lämpligaste utgångspunkten för en sådan ångfärjelinje. Motionären framhöll, att sjövägen kom att bli mycket förkortad om färjehamnen förlades till Skanör, och anläggningarna där skulle dessutom bli mycket billigare än om de byggdes i Malmö, Trelleborg eller Kämpinge. Ett annat skäl som Hr Eksten drog fram, var att hamnen i Skanör alltid kunde hållas isfri och han drog särskilt fram de svårigheter som fanns att passera Flintrännen till Malmö, då Sundet var isbelagt. Järnvägen Vellinge-Falsterbo ställde sig bakom förslaget och kunde bland annat utlova en utbyggnad av sin linje, om förslaget skulle bli verklighet.

ihj

Grön havssköldpadda, så kallad Soppsköldpadda (*Chelonia mydas*)

Livet på kollo

Det hela började med att jag ville sommarjobba "långt" hemifrån. Jag läste Sommarjobb i Platsjournalen i Kristianstad. I den fann jag en barnkoloni i Torekov och Frälsningsarméns barnkoloni i Höllviken som hette Slumsystrarnas kollo. Jag hamnade till slut hos Slumsystrarna i Höllviken.

Som 16-åring var detta spännande! Mor och far körde mig ner till Höllviken från Degeberga, där jag bodde. Jag var mycket bestämd och kavat för att få ge mig iväg, men när vi väl kom fram blev jag något osäker.

Anna-Lisa, föreståndare och Ingrid, köksan tog emot mig. Två härliga gamla Frälsningssoldater! Mor och far körde hem och jag blev anvisad ett rum på andra våningen som jag skulle bo i. Mat och logi var gratis och lönen var 200 kronor per period och jag hade ledigt en helg. En period var fyra veckor lång och jag tillbringade två perioder här.

Jag var ensam med dessa damer i två dagar innan det kom tre ledare till. När vi alla var samlade skulle vi gå och möta barnen som kom med buss från Malmö. Bussen stannade vid Kämpingekiosken och ut kommer c:a femton lite förskräckta barn. De har varsin väska i sin hand. De

går två och två och håller varandra i handen.

När vi kom fram till kolonin fick alla barnen gå upp på andra våningen till ett lekrum med fem garderober. Där fick barnen ta av sina egna kläder och lägga dem i väskan medan Anna-Lisa tog fram kläder, från Frälsningsarméns garderober, som hon delade ut till barnen. När det sedan var dags för hemresa tog barnen på sina egna kläder igen.

Barnen duschades varje dag efter lek och bus. Men vi som arbetade där fick inte använda duschen utan fick gå ner till havet och tvätta oss. Jag hade aldrig varit med om detta tidigare så jag använde vanlig tvål som inte löddrade. Men jag lärde mig snabbt att man skulle använda en speciell tvål.

Dagen började kl. 6.00 med kokedaffe, Mariekex och bordsbön. Sedan skulle barnen väckas. De fick en bra frukost kl. 8.00, som de alltid åt ute. Kl. 9.00 fick vi i personalen en mycket god frukost.

Det var härliga dagar! Vi gick ner till stranden och badade med barnen och lekte på gården. Ibland satt jag på kökstrappan och borstade potatis som vi skulle använda till middagen. Diskade gjorde vi bakom de små husen på baksidan. Nattjouren fick inte

jag ha, för man måste vara arton år för det. En del söndagar gick vi med barnen till Furubo och sjöng för de gamla människorna som tillbringade sommaren där.

Efter en tid på kolonin, när jag fick vara ledig på kvällarna, undrade jag vad det fanns för utbud av nöje i Höllviken. Jag hade spanat in brevbäraren, en ljus, solbränd och muskulös kille som sommarjobbade med att dela ut post. Fräck som jag var, så ställde jag just den frågan, vad gör man i Höllviken på kvällarna? Han hade nog spanat på mig också för svaret kom snabbt. "Vi kan åka till Puben och sedan till Falsterbohus på disco".

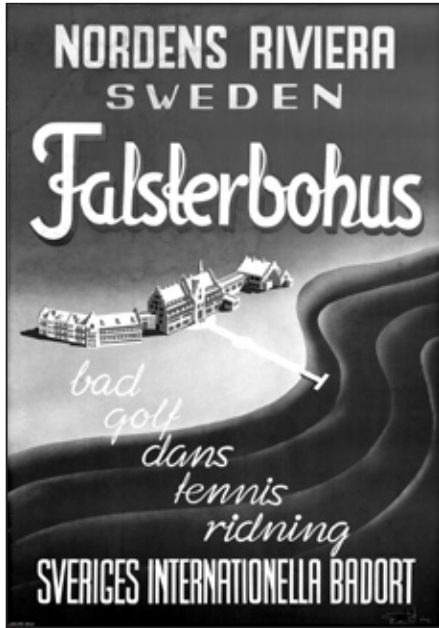
Och på den vägen är det, för nu är jag gift med brevbäraren och Höllviksbo sedan 1981!

Annica Holmberg

Läs mer om livet på kollo
i Callunas bok
Skollovskolonierna.
Se tidningens baksida.

Blandat

Signaturen Esow

Bakom signaturen Esow på denna kända affisch för Falsterbohus 1949, döljer sig illustratören och författaren Eugen Semitjov (1923-1987). Han var kanske mest känd som rymdexpert och journalist.

Hans föräldrar Vladimir och Faina Semitjov kom från Sovjetunionen till Sverige 1923. Eugen Semitjov fick teknisk utbildning, men hans chef ansåg att hans tecknarbegåvning borde tas tillvara och skickade honom till Berghs Reklamskola.

Från 1942 till 1957 tecknade han serien *Allan Kämpe* för Rekordmagasinet. Serien kan närmast liknas

vid en svensk *Blixt Gordon*.

Eugen Semitjov skrev också flera poulärvetenskapliga böcker och artiklar för tidningar om rymdfart och annan forskning.

Efter år 1947 utförde han flera tecknade rymdreportage och blev en föregångare på området nyhetsgrafik. Eugen Semitjov fick Stora Journalistpriset 1972.

chk

Signatur på affischen.

Efterlysning

Denna otroligt fula stol kallades spindelstolen.

Den var en slags hammockstol uppbyggd av plattjärn med ett långt tygstycke som man satt i och som formade sig efter ens kropp. Stolen kunde ställas in i alla lägen från sittande till vågrätt liggande.

Om stolen var ful var den desto skönare och bekvämare att sitta i. Den hade vadderade armstöd och soltak. Stolen inköptes i början av 30-talet av min far och användes av honom fram till mitten av 60-talet.

Den lär ha tillverkats av en smed i Kungstorp eller Tygelsjö.

Finns det någon som vet något om denna monsterstol och finns det någon som har en sådan fortfarande?

Nils Balcke
Fd. Ljungsättersvägbo
040-44 41 38

En efterlysning till

Bilden till höger kommer från ett album som jag köpt på en loppmarknad. Det föreställer Höllvikens station så som den såg ut från 1925 och ett antal år framåt, innan stationshuset målades i ljusgult.

Känner du igen personerna, så skulle jag gärna vilja att du kontaktade mig på telefon 040-93 20 86.

chk

På Ljungen ges ut av
KULTURFÖRENINGEN
CALLUNA

Styrelse
Ingemar H. Johansson
Christian Kindblad
Eila Mårtensson
Bertil Björck
Rune Bengtsson
Thomas Törnqvist

Redaktör
Christian Kindblad, *chk*
christian.kindblad@telia.com

Ansvarig utgivare
Ingemar H. Johansson, *ihj*
calluna@tele2.se

Grafisk form
Christian Kindblad

Tryck
Holmbergs, Malmö

Adress
Kulturföreningen Calluna
Västra Mölledalsvägen 18
236 34 Höllviken
040-45 11 48

Callunas hemsida
www.calluna.nu

Medlemsskap
Sätt in 100 kr på vårt konto
plusgiro 250862-0

Tidningen utkommer
med 3-4 nummer per år.

Återge gärna våra artiklar
men ange alltid källan.

Ljung, *Calluna vulgaris*

KULTURFÖRENINGEN
Calluna
DÅ OCH NU PÅ LJUNGEN

Skollovskolonierna
på Ljungen
av Ingemar H Johansson
130 kr.

Falsterbohus
– med tårna i sanden och
klackarna i taket
180 kr

Kämpinge
av Ingemar Johansson
och Christian Kindblad
170 kr.

På Ljungen
nummer 1-25
samlade i bokform
180 kr.

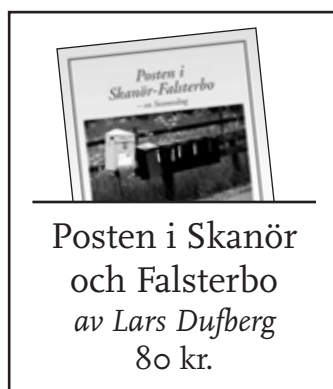
Fru Kungen
Drottning Margareta I
av Marie Sjögren
70 kr.

Skanör och
Falsterbos historia
från A till Ö
av Christer Melin
95 kr.

Tåget har gått!
av Christian Kindblad
50 kr.

Posten i Skanör
och Falsterbo
av Lars Dufberg
80 kr.

Från Sillabör
till Snabbköp
av Ingemar Johansson
och Christian Kindblad
160 kr. Nu 100 kr.

Stora Hammars
kyrka 100 år
av Ingemar Johansson
50 kr.

Historier från
Skanör
av Anders Carlsten
130 kr.

Stinsen i
Falsterbo
av Stig Mårtensson
125 kr.

Resande över
Ljungen
av Christian Kindblad
90 kr.

Ett stycke
kanalhistoria
av Sven Lundström m.fl.
50 kr.

Höllviken
– bilder och minnen
från förr
125 kr.